Ч. 38 (12.987). Львів, неділя 21. лютого 1932. Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem. Рік LIII.

# ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10, II. пов.
Конто почт. щадн. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло“, Львів.
Головний Редактор приймає від 11—12 год. передполуднем.
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА В КРАЮ:
Місячно 5·00 зол.
Чвертьрічно 14·00 „
Піврічно 26·00 „
Річно 48·00 „
ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 доляр, Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зол., Німеччині 7·50 зол., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зол., Австрії 7·50 зол.— Зміна адреси 1 зол.

Телеф. Редакції: 29-41.
„ Друкарні: 29-26.
В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 25 сот.

## В обороні української землі.

**Заява Українського Клюбу, виголошена послом Волод. Коханом на пленарному засіданні сойму дня 17. лютого 1932 р. у справі законопроекту про надання землі воякам польської армії.**

На тому місці друкували ми вже декларацію Українського Клюбу в справі законопроекту про нову кольонізацію, виголошену послом Луцьким Остапом на відповідній комісії сойму. Так само подавали ми на томуж місці хід дискусії над цим законопроектом на засіданні комісії. Тепер друкуємо чергову декларацію Українського Клюбу, виголошену послом В. Коханом на пленарному засіданні сойму дня 17. лютого ц. р. Одначе цієї декларації не подаємо вже в цілости, бо пропускаємо з неї те, що вже було сказане на комісії.

### ПОПРАВКИ КОМІСІЇ.

Посол Кохан дослівно говорив: „...Яке становище заняв до нас уряд на комісії — про те згадаю далі. Тепер зазначу лише, що приняті на комісії численні внески референта, очевидно своєчасно узгіднені з урядом, додали законопроектові ще більше горячі. Тепер міністр рільництва вже не „може передати“, а „передасть“ на ціли кольонізації законно необмежені в просторі лісні та земельні ужитки, що находяться в адміністрації державних лісів, а з цих останніх не тільки „зайві для державної господарки“, але вже без ніяких обмежень, щоби вони були тільки придатними під осадництво. Третя точка урядової пропозиції давала для військових осадників на етнографічних, виключно українських та білоруських землях незнаний досі нікому привілей, що давні наділи, які в будуччині земельні уряди визнають непригідними під рільну культуру, можна буде осадникам виміняти на кращі. Проект признавав крім того таким осадникам до 500 зол. кожному на кошти перенесення господарства. Для комісії цей привілей був невистарчаючим. Вона ухвалила, що в такому нещастю осадника „міністрові земельної реформи прислугує крім того право цілковитого або частинного скреслення задовження дотичного осадника з державних фондів, зробленого (коли6 і не зужитого) на наділи, які визнані непригідними для їх ужиткування“.

На комісії устійнили, що 3 арт. законопроекту про ці нещасні землі, які нібито не надаються до управи, буде відноситися до тих військових осадників, які по думці закону з 17. грудня 1920 р. наслідком каригідного занедбування дарованої землі фактично її втратили і тільки з формальних причин мають мимо того ще претенсії до нових наділів. На комісії стверджено також і те, що місцеве населення в поті чола від віків і без перерви господарило, господарить і буде господарити на своїх недарованих, але важко набутих грунтах у тих самих околицях і без кредитів та державних запомог, де для військових осадників, обдарованих землею і грішми та земля має бути визнана неприлатною до рільної управи.

У 4-ому артикулі законопроекту комісія додала вияснення, що в протиставленні до всіх інших рільників, які всюди і все мусять самі набувати площі під церкви, школи, шкільні городи, народні доми та кооперативи, військовим осадникам держава має дарувати також і цю землю, очевидно з запасу, призначеного на земельну реформу, тобто з природи річи для доповнення відвічних скарлоуватілих господарств місцевого населення.

Арт. 5. законопроекту комісія змінила в тому напрямі, що земельні уряди не „можуть унормувати“ зобовязання військових осадників з титулу розрахунків за будинки, деревостани, горальні і т. п., на дарованій їм землі, але попросту „уморять“. Щоби слушно підкреслити загально знану незразковість військово-осадницьких господарств, комісія заявилася всупереч первісному проектові закону за правом на їх винайм. Здається, що вже доволі прикладів, які характеризують докладно не тільки духа додаткових внесків комісії, але й самого закону...

Український Клюб зробив усе, щоби уряд і сойм пізнали мотиви безоглядного українського спротиву цьому, новому нещасному законопроектові, який уряд вніс до сойму заразже після своєї врочистої заяви з дня 16. січня 1932 р., в якій маніфестував перед цілим світом свою буцімто прихильність до господарських і культурних українських справ.

За хвилю цей проект стане законом. Не маємо в тому напрямі ніяких ілюзій. Уряд зробив усе можливе, щоби самозрозумілу горяч проекту супроти нас на комісії ще більше скріпити і щоби законопроект ввести якнайскорше в життя. З уваги на всемогучість уряду в соймі — не маємо на це ради.

Одначе заявляємо ще раз, що цей закон є черговим колісцем у ланцюзі кольонізаційних законів, що відносяться виключно до воєвідств і повітів, заселених значною українською та білоруською більшістю; що цілий цей закон, зокрема арт. 1, 3, 4, 5, 7 і 8 не лише закріплюють знані вже з закону з 17. грудня 1920 р., але й вводять у життя нові привілеї, не пристосовувані досі в державі супроти нікого поза військовим осадництвом; що на основі перепису населення з 1921 р. більшість усіх істнуючих на Волині та Поліссі господарств — це господарства до 5 гектарів, тим більше невистарчаючі, що згідно з даними, устійненими державним пулавським інститутом, на Волині не вистарчають на примітивне життя працюючої селянської господарської родини навіть 15-гектарові господарства, а на Поліссі 20-тигектарові; що, колиб там було місце під кольонізацію, то воно не вистарчилоб навіть на частинне відтяження інших перенаселених воєвідств з українською більшістю (Львів, Тернопіль, Станиславів), на яких вже поселено кільканацять тисяч кольоністів з корінно-польських воєвідств; що уряд дав досі військовим кольоністам стільки кредитів і запомог, що про щось подібне не можуть і мріяти відвічні господарі кольонізованих земель і що накінець доволі переїхатися по Волині та Поліссі, щоби переконатися, що для рільничої культури нове осадництво на Волині та Поліссі не внесло рішуче нічого позитивного і що накінець фонд земельної реформи не повинен фінансувати військової кольонізації.

### ЛІҐА НАЦІЙ ТА ВІДПОВІДЬ НА ЗАЯВУ МІНІСТРА КОЗЛОВСЬКОГО.

„На сказаному можнаб закінчити заяву Українського Клюбу, якби не згадана на вступі промова міністра земельних реформ, виголошена на комісії дня 11. ц. м. Вважаючи новий законопроект про військове осадництво за винятковий закон супроти нашого народу, Український Клюб звернувся в тій справі до Ліґи Націй, згідно з цією заповідю в соймі дня 26. січня ц. р. Безпосередньо після річевої промови заступника голови Українського Клюбу посла Луцького на соймовій комісії, міністр Козловський, обурений сказав дослівно: „Прошу панів, є дві дороги до поладнування всіх справ, що відносяться до громадян польської держави з національних меншостей. Одна — це поладжування цих справ унутрі держави, друга — то відкликуватися до закордонних чинників. Панове з Українського Клюбу вибрали ту другу дорогу. З тією хвилиною заяви посла Луцького, представника Українського Клюбу, не приймаю до відома, приходжу над нею до порядку і не буду вдаватися з ним у дискусію“.

Ми згідні з відповідю, яку дав на це пос. Луцький міністрові й урядові, а рівночасно прилучуємося в імені Українського Соймового Клюбу до заяви сенатора Юл. Павликовського, зложеної від Укр. Сенатського Клюбу на сенатській комісії при обговорюванні бюджету міністерства земельних реформ дня 16. лютого 1932 р. (Цю заяву сен. Павликовського опублікуємо в найближчих днях. — Ред.).

Згідно з його заявою не приймаємо мотивів міністра земельної реформи, якими він намагався доказати здогадну недопустимість боротьби для укр. народу за право і справедливість на парляментарному і міжнародньому терені.

Стверджуємо, що згідно із зобовязаннями Польщі, які випливають із міжнародніх договорів, зокремаж із т. зв. додаткового договору до міжнароднього версайського трактату з дня 28 червня 1919 р. дорога до боротьби на парляментарному терені в краю і на терені Ліґи Націй за кордоном у випадку потреби — не тільки може, але часто мусить себе доповнювати. Стверджуємо, що така потреба заістнувала в справі кольонізаційних намірів уряду не з вини українського народу і не з вини Української Парляментарної Репрезентації. Від 1919 р. український нарід бореться за безспірне своє право до рідної землі. В добі права нації укр. нарід, як відвічний автохтон і природний спадкоємець земельних запасів своєї національної території, боронить свого природними, історичними і господарськими правами забезпеченого спадку. Боротьба проти кольонізації українських земель є боротьбою за життя народу і боротьбою за господарський розвиток його рільничої верстви. Вона має наскрізь стихійний і масовий характер. Прикладом цього були сотні тисяч українських селян, які брали активну участь у 600 протестаційних вічах у справі земельної реформи та кольонізації, відбутих на передодні ухвалення закону про земельну реформу з грудня 1925 р.

Крім боротьби з цивільною кольонізацією українських земель дуже гострі форми прибирала боротьба з військовою кольонізацією, хоч у часі масового аграрного руху в 1925 р. військова кольонізація, побудована на законах з 17. грудня 1920 р. фактично тоді не істнувала, заломившися в 1923 р. Закон про земельну реформу з грудня 1925 р. відібрав правні основи приймати і надавати землю воякам польської армії.

Коли при кінці минулої соймової каденції уряд вніс законопроект про відновлення військової кольонізації українських і білоруських земель і тільки їх, а ніяких інших, розігралася в наслідку тих урядових внесків гостра парляментарна боротьба Українського Клюбу проти кольонізаційних намірів і довела фактично до повалення урядових внесків на комісії земельної реформи. Український нарід і українське представництво в парляменті мало надію, що чейже представлені тоді аргументи і вияснення довели вже до остаточного провалу кольонізаційних намірів.

Отже міністр зем. реформ, а з ним уряд і польська суспільність не можуть переочувати тієї дійсности, що боротьбу з кольонізаційними намірами, зокремаж з військовим осадництвом вів укр. нарід передовсім на внутрішньому форумі парляментарному при допомозі свого парляментарного представництва. Український нарід і його парляментаристи вичерпали направду всі засоби боротьби проти кольонізації та військового осадництва.

Колиж, не зважаючи на те, дня 26. січня 1932 р. появилися в соймі знову урядові законопроекти на військову кольонізацію укр. і білоруських земель, десять днів після згаданої декларації міністра внутрішних справ Перацького, Український Клюб устами посла Луцького зложив урочистий і якнайенергічніший протест проти урядового законопроекту та заявив тоді, що буде його поборювати всякими доступними йому засобами в соймі та поза соймом. Маю честь заявити з цього місця від Українського Клюбу, що дня 10. лютого 1932 р. всі посли й сенатори, згуртовані в українському національно-демократичному і соціялістично-радикальному Клюбах на основі згідних своїх ухвал прилучилися до петиції в справі військової кольоніза-

ції, внесеної до Союзу Народів у Женеві українськими послами (М. Рудницькою та З. Пеленським) 1. лютого 1932 р. Заявляю теж, що марним є заміт, немовби то тільки українські парляментаристи зі Сх. Галичини протестували проти кольонізаційних намірів українських земель, положених поза межами Галичини. Український нарід не може вимагати цього протесту від тих послів української національности, які виборчим чудом дістали мандати з Волині, Полісся чи з інших українських земель, прилучених до Польщі та сидять тепер на урядових лавах. Це не є представники народу, але вибранці уряду. Заявляємо що, як правдиве представництво українського народу маємо право й обовязок боронити прав українського народу, як цілости в краю і на міжнародньому форумі. Маємо глибоке переконання, що виразна погроза міністра земельних реформ, спрямована до нас на комісії земельної реформи дня 10. лютого ц. р. не дала нинішньому законові кращої опінії ні в нас ні у світі, ніж її має і без того. Понесемо її далі в нарід і широкий, цивілізований світ, як робили це не так то ще давно не вільні ще тоді поляки з виїмковими протипольськими кольонізаційними законами німецької гакати. Не маючи змоги перешкодити ухваленню нинішнього законопроекту, не хочемо бути навіть свідками хвилі, в якій соймова більшість надасть йому силу закону. Український Клюб буде відсутний при акті голосування".

Закон, очевидно, сойм ухвалив.



# Конференція

## в Державнім Експортов'м Інституті в справі експорту масла.

Внаслідок труднощів, які повстали при експорті масла, про що була мова в 35. ч. „Діла", відбулася дня 4. лютого у Варшаві конференція в Державнім Експортовім Інституті. У конференції взяли участь представники міністерства рільництва, торговлі і промислу, мін. заграничних справ, торговельних палат, представники 5 молочарських союзів і представники зорганізованих приватних експортерів масла.

„Маслосоюз" на цій конференції заступав підписаний. Конференцією проводив дир. Д. Е. І. Турський, а реферат про ситуацію, яка витворилася в експорті масла виголосив делегат Д. Е. І. д-р Далькевич.

Референт представив в подробицях експортові труднощі масла в Польщі, які загострилися значно по останній підвижці ввозового мита до Німеччини, що зрештою добре відоме всім, які займаються активно експортом. Натомість у рефераті пробивався виразно брак конкретних вказівок і зарадчих засобів, як лихові протиділати та що в тому напрямі задумує робити правительство. Були натомість вказівки загального характеру, як нпр. рада, щоб експортери розбудовували менші ринки збуту, як Швайцарія, Бельгія, Італія та підшукували нові ринки збуту (Америка, Греція, Близький Схід), де між іншими згадано про вдатні спроби експорту „Маслосоюзу" до Палестини. Поза тим підчеркувано конечність поправи якости масла та були натяки на потребу зворотів мита.

Недостачу подрібних вказівок при дальшій праці в експорті масла можна оправдати хіба тим, що конференція відбувалась безпосередньо по несподіваній підвишці мита до Німеччини. Щойно в дискусії над рефератом представники Кооперативних Молочарських Союзів, які день перед тим відбули спільну конференцію, видвигнули низку практичних уваг і своїх постулятів, що лягли в основу нижче поданих резолюцій. Передовсім підчеркали обовязок правительства і його органів слідкувати за можливостями збуту масла за кордоном, щоби зорганізованих продуцентів не заскакували ріжні несподіванки в останній хвилі, та через заключування відповідних договорів з іншими державами дбати про якнайбільші можливости експорту. При чому звернено увагу на те, що експорт масла заслуговує на окрему увагу ще й тому, що його припинення не лише усуває можливість корисного збуту цього продукту, але рівночасно загрожує упадком хліборобських, промислових станиць, якими є кооперативні молочарні.

У вислідї нарад висунено слідуючі резолюції:

1. Тому, що німецький ринок при теперішних митах треба вважати втраченим для Польщі — належить використати в більшій мірі ніж досі, інші ринки, про які була мова в рефераті д-ра Далькевича; 2. Збори вважають, що теперішня ситуація в експорті масла, а головно на німецькім ринку вимагає як найскорішого переведення переговорів з краями, які можуть заступити німецький ринок, а в яких введені ввозові обмеження, особливо з французьким правительством; **3. З огляду на високі вимоги інших ринків, крім німецького, треба піднести якість вивоженого з Польщі масла при помочі як найскорішого введення повної стандаризації;** 4. Треба поробити старання в напрямі збільшення краєвого споживання масла, при рівночаснім обдуманні засобів до обмеження продукції і споживання маргарини; 5. Для охорони краєвої продукції масла треба приноровити дальші обострення при ввозі з заграниці звірячих і рослинних товщів; 6. В ціли піднесення краєвої продукції казеїни треба обмежити ввіз заграничної казеїни, при помочі відповідної митної політики, а крім цього піднести краєве зужиття казеїни при допомогі заклику до краєвого промислу диктового, щоби цілє своє запотребовання покривав з краєвої продукції; 7. Супроти вивозових труднощів, як також поважної знижки вартости масла — треба перевірити перевозову тарифу на краєвих залізницях, при чім належно умотивовані внески у цій справі заінтересовані Союзи експортерів масла повинні надіслати Державному Експортовому Інститутові; 8. Треба поробити старання в справі введення системи преміювання вивозу, зріжничкованої в залежности від умовин на поодиноких ринках, при чому відповідні внески разом з обчисленнями заінтересовані організації експортерів повинні надіслати Державному Експортовому Інститутові; 9. В справі концентрації експорту признано, що вона є поважна, при чім представники кооперативних рільничих організацій ствердили, що така концентрація є вже фактично у 90 проц. переведена, бо 90 проц. вивозу є у руках кооперативних експортових організацій, які є в постійному контакті зі собою і в порозумінні. при чім представники експортових організацій ствердили, що не мають замітів проти порозуміння з Поморським Союзом Експортерів, але не можуть погодитися на порозуміння з незорганізованими експортерами.

З наведених резолюцій звертаємо увагу на третю точку, яку ми з розмислом підчеркнули, бо вважаємо її для наших відносин найважнішою. Отже противлежно до того, як це думає дехто з наших кооператорів, що — мовляв — коли істнують такі труднощі, то радше все залишити, або в найкращому випадку вернути до нашого давного примітивізму, видвигається конечність дальшого піднесення якости продукту і потребу стандаризації. І це зовсім льоґічно, бо в часі збутових труднощів лихий товар або продається за безцін, або зовсім не находить покупця, як це бачимо на цілім ряді незорґанізованих сільськогосподарських продуктів.

На доказ того, що ця резолюція не є собі зовсім якимсь невинним побажанням, свідчать ухвали приняті слідуючого дня в міністерстві Рільництва з домаганням ще в цьому році завести законну стандаризацію експорту масла з Польщі.

Отже нема ніякої потреби зневірюватись оправдуючись „безвихідним" положенням, бо шлях перед нами ясний — як найрішучіша і скора розбудова справжнього молочарського промислу.

*А. П.*



### СОЮЗ НАРОДІВ БУДЕ СКЛИКАНИЙ В СПРАВІ ЯПОНСЬКО-КИТАЙСЬКОГО КОНФЛІКТУ

ЖЕНЕВА. 19. II. ПАТ. Комітет сімох правників, який мав простудіювати застереження японського уряду в справі скликання надзвичайного засідання Союзу Народів, скінчив свою працю. Комітет рішив, що засідання мусить бути скликане, та що воно рішить, які проблеми належать до його компетенції.

ФЕЙЛЕТОН „ДІЛА" З ДНЯ 21. ЛЮТОГО 1932.

# Польська відповідь на українські петиції. 4)

Згадана організація часто використовувала добру віру представників науки та груп, що стояли осторонь політики і змальовувала становище української меншини в Польщі в світлі заходів, яких уживала польська влада відповідно до потреб даного моменту.

Тому то нічого дивного, що Ліґа Націй дістала цілу низку петицій, які не передавали зовсім дійсного стану, а інспіровані пропаґандовими брошурами, летючками, пресою і устними звістками є здебільша тенденційні та брехливі.

У. В. О., підготовивши дбайливо ґрунт, дало в липні 1930 р. знак до офензиви. Дня 12. липня маємо перший акт саботажу, що був гаслом до бою: якісь невідомі перервали телеграфічні дроти на лінії Рава Руська—Белзець.

Ріжні причини вплинули на вибір саме цього моменту:

а) Під час жнив на полях нема сторожі і легше викликати пожежі, коли там є зібрана більша скількість збіжа;

в) 28. червня — це початок шкільних вакацій і учні, що є членами У. В. О. мають більше свободи;

с) В осередках за кордоном була тої гадки, що це сприятлива пора для протипольської пропаганди.

Нема сумніву, що европейська економічна кріза і важка ситуація на ринку праці створили сприятливі умовини для того, щоби викликати руїнницький рух поміж елементами невдоволеними і схильними до соціяльних заворушень на території, що находиться недалеко кордону.

У додатку III. подаємо точний список саботажів від 12. червня до 1. грудня 1930. р. Як видно із нього, в червні було їх 5, у серпні 50, у вересні 99, в жовтні 22, листопаді 8.

У 19 випадках ці атентати були звернені проти публичної власности, в 163 проти приватної, осіб ріжної національности (почасти також проти церковного майна). Атентати на почту, телефони, телеграф і залізниці викликували здебільша агенти У. В. О вишколені в цьому напрямку; пожежі — це було здебільша діло рук українських ґімназистів, приєднаних терористами або членами українських спортових орґанізацій, що використали вакаційну свободу.

Доказом того, як далеко терористи йшли в своїй неморальній поведінці є факт, що вони не вагалися використовувати для своїх злочинів молодців від 14 до 15 р. життя.

Акти саботажів були би без сумніву менші, якби в них не брали пізніше участи звичайні злочинці і руїнницькі елементи з інших кол. Досить навести тут одно місце із статті більшовизуючого часопису „Сель-Роб" з дня 1-го жовтня 1930. ч. 207:

„Як довго У. В. О. само виконувало акти саботажу, ніяка сила не могла приневолити українських фашистів зясувати свого становища до У. В. О., себто заявити, що вони ставляться до неї вороже. Причина в тому та, що У. В. О. трималося програми української буржуазії. Та коли У. В. О. своєю пропаґандою розбудило рух серед мас, коли акти саботажів перейшли вузькі межі, означені самою У. В. О., коли почали горіти стодоли та хати, що належали до українців (у місцевостях, де нема поляків), тоді фашисти негайно зареаґували на ці акти. Вони налякалися цього загального руху, що загрожував „станові української власности" і заявили, що від тепер „не беруть уже відповідальности за акти саботажів".

•

4. Коли індивідуальні охоронні засоби взяті місцевою владою для боротьби з руїнницькою діяльністю терористів, як виявилося, були за слабі, а акти саботажів і атентати на приватне майно ставали щораз частіші, польський уряд був приневолений ужити засобів у ширших розмірах, які могли би швидко та енергійно завести лад і спокій у цій частині Республики.

Для здійснення цієї програми уряд мусів збільшити кадри місцевої поліції та звернутись до військової сили. Треба пригадати, що цей засіб є зовсім згідний з істнуючими законами, а саме з розпорядками у декреті голови держави з дня 2. січня 1919. („Денник Законів" 1919. ч. 1. стаття 80.), дорученням ради міністрів з дня 15. квітня 1929 („Денник Законів" 1919. ч. 35. ст. 276) і статтям 123 польської конституції. З другого боку слід зазначити, що інструкції, видані військовій владі, обмежувалися виключно до приказу, щоби шукати та арештувати винуватців і перевести необхідні труси.

(Продовження буде.)

—о—

# Перед плєбісцитом у Бесарабії?

У закордонній пресі появилася сенсаційна вістка про довірочні переговори Франції та Румунії у справі пакту неагресії між Румунією та Радянським Союзом. До Букарешту вернув румунський політик Люпу з домаганням Франції, щоби закінчити переговори з Радянським Союзом. Переговори спиняються на точці державної приналежности Бесарабії, якої не хочуть виречися ні Румунія ні Радянщина.

Франція нібито піддержує домагання Радянського Союзу. Радянський Союз домагається, щоби в Бесарабії перевести плебісцит, який вирішив би остаточно її державну приналежність. Покищо невідомо як поставиться до цього домагання Румунія, бо відомо, що на половині її державної території можна би переводити плебісцити, а Румунія напевно не має охоти рискувати своїми землями.

# На парляментарній арені.

## Шкільні законопроекти на варстаті.

**З ЗАСІДАННЯ ОСВІТНЬОЇ КОМІСІЇ СОЙМУ ДНЯ 17. ЛЮТОГО Ц. Р. — ВИСТУП ПОСЛА ВЕЛИКАНОВИЧА.**

В дні 17. лютого ц. р. відбулося третє читання законопроекту про устрій державного шкільництва в Польщі і голосування над поправками. Принято деякі несуттєві поправки послів ББ, натомість в цілости відкинено всі поправки, зголошені українськими відпоручниками. При третьому читанні голова Комісії п. Яворська також не допустила до голосування поправки посла Великановича, в якій він домагався відокремлення проекту від Східної Галичини. За цю саме заяву не дала внесення посла Великановича під голосування. По закінченні голосування, посол *Великанович* зложив слідуючу заяву: „На початку обговорення законопроекту ми взяли участь в дискусії і зголосили цілу низку поправок. Цим хотіли ми дати доказ, що привязуємо виїмкову вагу до устрою шкільництва і виховання молодого покоління. Проект є для нас дуже шкідливий і наші поправки були зголошувані лише з наміром злагіднення деяких артикулів, як це ствердив пос. Пйотровський, а були ми свідомі, що не дасться його основно направити. Одначе потрактування цих наших добрих намірів комісійною більшістю було для нас доказом, що ми при такій важній праці зігноровані, бо всі поправки безцеремонно відкинено. Ми свідомі того, що наші пропозиції відкинені не тому, немов би промовляли за тим якісь річеві мотиви, або тому, що мериторично не мали вони вартости, але відкинули їх тому, що походили вони від Української Репрезентації. В консеквенції такого становища не будемо забирати слова до меритум законопроекту в третьому читанні, а прилучуємося до заяви представника Клюбу ППС і голосувати будемо проти цілого закону".

Так само проти цього законопроекту голосували посли Народового Клюбу і Центроліву. Законопроект перейшов лише голосами послів Клюбу ББ.

**З ЗАСІДАННЯ ОСВІТНЬОЇ КОМІСІЇ СОЙМУ ДНЯ 18. ЛЮТОГО Ц. Р. — ПРОМОВА ПОСОЛКИ МІЛЄНИ РУДНИЦЬКОЇ.**

На засіданні освітньої комісії сойму дня 18. лютого ц. р. велася дискусія над законопроектом про приватне шкільництво. Представники всіх без виїмку опозиційних клюбів, польських і непольських, заявилися дуже різко проти законопроекту.

Надзвичайно характеристичну промову виголосив посол *Станислав Стронський* (ендек), який доказував, що предложений закон є суперечний з трактатом про охорону національних меншин та з конституцією, та переконував комісію, що цей проект не сміє стати законом, а також з огляду на шкільництво польських меншин у Прусах, Литві і на Лотві. Посол Стронський покликувався на становище польської меншини в Німеччині, та цитував дотичні німецькі закони, які оставляють полякам, що живуть у Німеччині без порівнання більші свободи, ніж це передбачує новий законопроект, хоча Німеччини не обовязує трактат про охорону національних меншин. Колиб цей законопроект став законом, він матиме величезний відгук у світі, заявив пос. Стронський, бо сьогодні справа культурних прав для меншин, зокрема справа приватного шкільництва — це справа міжнародня.

*Пос. Чапінський* (ППС) назвав законопроект спробою повного підпорядкування приватного шкільництва під казьонну ідеольогію партії ББ. Переводив анальогію між шкільництвом у більшовицькому союзі, та фашистівській Італії, а предложеним законопроектом: ріжниця є та, що урядовий табор в Польщі ніякої ідеольогії не має, тоді коли фашисти і більшовики знають, чого хочуть.

*Посолка Балінська* (Клюб Народови) назвала законопроект насильством над сумлінням усіх, що думають інакше, як ці, що є сьогодня в Польщі при владі.

*Пос. Зомерштайн* поборював законопроект зі становища інтересів жидівської людности.

Від Українського Клюбу виголосила промову *посолка Мілєна Рудницька*. Зміст цієї промови такий: На самому вступі промовниця застереглася, що предложений законопроект про приватне шкільництво вона розглядає лише під кутом інтересів українського громадянства. Ствердила, що з цієї точки погляду, себто зі становища потреб українського населення, зі становища розвитку української освіти і культури, проект є крайно шкідливий. Тому Український Клюб мусить рішучо його поборювати. Опісля посолка Рудницька змалювала, яку величезну ролю грає приватне шкільництво в житті громадянства, що відірване від свого національного пня, живе, як т. зв. національна меншина у межах чужої держави. Ще більше є значіння приватного шкільництва для нації, яка покищо не здійснила ще своїх державницьких змагань, дарма, що вона живе в компактній масі на своїй національній території, та має свідомість своєї окремішности і свій власний національно-державний ідеал. Для такої нації приватна школа — це одинока школа, яка виховує молоде покоління в національному дусі. Опісля посолка Рудницька представила, яку величезну ролю грає українське приватне шкільництво вже тепер, та які величезні завдання стануть перед ним з хвилиною, коли увійде в життя новий законопроект про перестрій шкільництва, що на терені цілої польської держави вводить строгу уніфікацію, побіч мовної, програмової і організаційної також ідеольогічну (т. зв. державне виховання).

З черги промовниця перейшла до обговорення гарантій, які українському населенню дав трактат про охорону національних меншин (§ 8), та сперті в ньому постанови конституції (§§ 109. і 110.). Законопроект про приватне шкільництво нехтує вповні ці постанови, а треба тямити, що ці міжнародні гарантії є мінімальним забезпеченням прав українського населення, бож вони були призначені первісно для малих національних дробів, або для розпорошених меншин, а не для великого відламу новітньої нації. Тоді, коли писали версайський договір, нікому про те не снилося, і ніхто з поляків ще про це не мріяв, що в границях польської держави найдеться 7 міліонів українців. Хібаж можна рівняти польську меншину в Прусії, у Литві, або Лотві з українським народом у Польщі? Як щодо їх чисельности, так і щодо питомої ваги української справи?

Законопроект про приватне шкільництво вводить поліційну систему в життя і під тим оглядом він не має прецеденсу в законах про приватне шкільництво ніякої культурної держави. Зокрема §§ 2. і 6., які передбачують свідоцтво політичної „благонадежности" для основника школи і членів учительського збору, піддають українське приватне шкільництво під владу поліційних чинників. Шефом українських вчителів буде не міністр освіти, а начальник виділу безпеки. Ще більш небезпечна є постанова § 4 д), вона заслуговує на строгий осуд також з педагогічного становища. В практиці вона буде зводитися до того, що від педагогів будуть вимагати шпіонування молоді та денунціонування її перед владою.

Опісля бесідниця полемізувала з бебецьким поняттям „льояльности", якого інтерпретація є дуже довільна. Чули ми вже не лише ріжні дефініції льояльности, але навіть ріжні роди і ступені льояльности, як льояльність „пасивна" і „активна" і т. ін. Навіть оборона прав, які нам прислуговують на основі польських законів, це в очах деяких чинників нельояльність. Бесідниця подала велику низку примірів інтерпретації слова „льояльність" у примінені до українського вчительства, та всякі переслідування учительства приватних українських шкіл (відмова права навчання і т. ін.).

Предложений законопроект це фактично легалізація цього стану, який в українському приватному шкільництві панує вже від кількох років. Можнаб станути на становищі, що для нас цей законопроект навіть вигідний, бо тепер цілий світ довідається, в яких умовинах живемо в Польщі. Досі, коли ми перед світом подавали факти, то п. Залеський цитував постанови ліберальної конституції. Тепер теорія буде згідна з практикою.

Одначе це є легалізація безправства. Досі ми мали надію, що це безправство скінчиться разом із системою. Тепер предложений законопроект має це безправство петрифікувати.

Навіть у державі національно однородній такий законопроект був би абсурдом. У державі, в якій живе майже 40 прц. непольського населення, цей законопроект є перекресленням елементарних прав нації.

При кінці посолка Рудницька заявила, що представники Українського Клюбу не будуть зголошувати поправок до цього законопроекту, поперше тому, що цей законопроект є такий злий, що його годі поправити, а подруге тому, що досвід при ухвалюванні законопроекту про перестрій шкільництва научив нас, що навіть наші найбільше річеві і компромісові поправки були відкинені демонстративно урядовою більшістю освітньої комісії.

З посолкою Рудницькою полемізував віцеміністр Пирацький, який заявив, що шкільна влада має право вимагати від українського учительства і учнів найдальше йдучої льояльности, тобто льояльности „активної".

—o—

# З церковних справ.

**Отворення Колеґії св. Йосафата в Римі.**

Довідуємося, що вже в найближчому часі, бо в половині березня ц. р., буде святочно отворена Колеґія ім. св. Йосафата в Римі, в якій найде приміщення 72 питомців греко-кат. обряду з усіх наших дієцезій, себто з Галичини, Закарпаття, Югославії, Америки, Канади і Бразилії. Колеґія та, що має 4 поверхи, вже вповні викінчена. Положена вона у прегарному місці на території, котра на основі лятеранського договору має привілей екстериторіяльности. Будова коштувала кілька міліонів лір. Після отворення цієї великої Колеґії в дотеперішній Колеґії найде приміщення найвища управа оо. Василіян під проводом свого архимандрита, а також якась скількість питомців Василіян, теж з усіх наших епархій у світі.

**Еспанські езуїти в Ярославі.**

З польської преси довідуємося, що у звязку з прогнанням з Еспанії чина оо. езуїтів приїздить аж 60 їх до міста Ярослава. Там вони мають поселитися в б. монастирі езуїтів, що його ще за австрійських часів переробили були на військові кошари. Ті кошари в часі світової війни знищили ріжні війська, а в минулому році взяли їх в посесію оо. салезіяни. Тепер оо. салезіяни відступають згадані кошари еспанським езуїтам, за що вони зобовязалися відреставрувати монастир і завести в нім школу.

У звязку з цією вісткою приходить нам на думку, що добре булоб, якби так у Ярославі отворив свою станицю також котрийсь із наших чернечих чинів. Мав би він вдячне поле до праці не тільки в самому місті і його найближчій околиці, але також по наших далеко на захід висунених оселях у повітах: Ланьцут, Переворськ, Ряшів і т. д. Така праця малаб для вдержання нашого елементу на західних „окраїнах" величезне значіння.

# З природи й техніки.

**Застосування фотоелектричних комірок.**

Хоч фотоелектрична комірка відома вже віддавна як прилад, що під впливом світляних промінів, які падають на нього, викликує в собі електричну струю, у ріжних формах: чи то як селенова або алькалічна комірка, чи як термічна лавка, проте її застосування дуже недавне. У найважнішім випадку прикладена вона при репродукції звуків у тоновій фільмі. Та з кожним днем використовують її інакше. Пригадуємо числення осіб (нпр. при вході на концертову салю) при помочі фотоелектричної комірки, дальше сортування предметів за їх барвою: у Зединених Державах Північної Америки уживають нині цього електричного ока, коли сортують цигара та яблука. У Німеччині уживають фотоелектричної комірки до автоматичного перериву або лучби електричної струї, при освітленні вулиць і площ у великих містах. А саме, коли починає смеркатися або паде мряка, промінї денного світла перестають доходити до фотоелектричної комірки і вона автоматично влучує тоді електричне освітлення, яке відтак перериває, якщо мряка розійдеться або настане ранок. З тією самою метою вживають фотоелектричної комірки на летунських майданах.

Ще цікавіше вона застосована в таких випадках, де збільшує безпеку праці. В Америці уживають фотоелектричних комірок у тих фабриках, де робітники мають до діла з механічними прасами розрізу або витиску предметів: як довго рука робітника находиться в небезпечній смузі, не допускає вона промінів світла до приміщеної побіч фотоелектричної комірки. Наслідком цього ця фотоелектрична комірка викликує посередно електричну струю, яка зупиняє механічну прасу так довго, аж робітник візьме зпід неї свою руку. Так само в модерних електричних ліфтах уживають нині фотоелектричних комірок, які так довго не дозволяють автоматично зачинити дверей ліфту, як довго людина переступає її поріг, бо переступаючи поріг ліфту, особа не допускає світла до комірки, а ця остання, получена з механізмом, що замикає двері, вилучує тоді цей механізм. В Америці уживають фотоелектричні комірки в більших водопровідних стаціях. Ці комірки „обсервують" там занечищення води. А саме каламутна вода не допускає світляних промінів до комірки, яка реагує на це так, що спрямовує занечищену воду автоматично до фільтраційних збірників.

**Невикористані водні сили світа.**

За обчисленнями американського геольогічного інституту водні сили світа мають загальну справність 466 міліонів коней. Одначе тільки десяту частину з неї використовують, а саме приблизно 40 міліонів коней. Найліпше використана сила води в Европі, бо на можливих 60 міліонів коней добула з них досі 17 міліонів коней, зате найменше в Африці: на 190 міліонів коней тільки 14 тисяч коней опанувала людина. Навіть в Америці, що славиться небувалим розвитком техніки, використані водні сили відносно невеликі: на можливих 125 міліонів коней працює для людини тільки 18 міліонів; в Азії використовують тільки 4 міліони коней на істнуючих 73 міліонів коней, а в Австралії (з островами) на 16 міліонів коней водної сили використали всього 243 тисячі.

**Нові, штучно витворені промінї.**

Знаємо, що радіоактивні тіла висилають промінї, відомі під назвою промінів альфа, бета і гамма. Недавно німецький фізик д-р Вальтер Боте зумів витворити штучно промінї гамма, бомбардуючи атоми металю берилю промінями (частинками) альфа радіоактивних тіл. Своєю натугою ці штучні промінї зближені до космічних промінів, які викликати штучно вважали досі неможливим. Ці штучні промінї є того самого роду, що світляні та рентгенівські промінї, одначе ріжняться від них більшою проникливістю. Дуже цікаве, що через повставання цих штучних промінів гамма дістаємо значно більше енергії, ніж її мають бомбардуючі частинки. Можемо це пояснити в той спосіб, що підчас цілого того процесу бомбардування твориться новий тяжший первень — вуголь, причім освободжується деяка кількість енергії у формі штучних „мягких" космічних промінів. Отже виринає питання, чи часом також енергія сонця, що огріває та освічує нашу землю, не походить саме з такого творення первнів на сонці? Це було би аргументом проти пануючої нині теорії, яка каже, що енергія сонця береться радше внаслідок переміни маси в енергію промінювання.

А. Л.

—o—

# Господарка в Нар. Домі перед судом.

**ЗІЗНАННЯ СВ. ІЛ. ЛИПЕЦЬКОГО.**

В дні 19 ц. м. почалася вже двічі відкладана розправа, що кидає ярке світло на господарку в Народньому Домі під кермою теперішнього комісаря Нар. Дому, посла ББ. Михайла Бачинського. В мин. році „Курер Львовск-ий" і „Діло" принесли статті, в яких подано до прилюдного відома деякі факти з тої господарки, що довели до величезного задовження Нар. Дому. Тими статтями почувся ображеним комісар Бачинський, який подав відповідальних редакторів „Курера Львов." й „Діла" перед суд. Оба органи, незалежно один від другого, рішили перевести доказ правди. Нинішня розправа ведеться проти відповід. ред. „Кур. Льв." п. Тужанського, якого заступає обор. д-р Перацький. Обв. відповідального ред. „Діла" п. Олександра Костика заступає на розправі обор. д-р Мих. Волошин, а приватного обвинувача М. Бачинського адв. д-р Чудовський. Трибуналові проводить радн. Млинарський, як вотанти фунгують радн. Мединський і д-р Льокер. На розправі явився і прив. обвинувач М. Бачинський, що засів нехотячи ...на лаві обвинувачених.

На нинішній розправі переслухувано тільки св. **Іляріона Липецького,** дир. „Рольничого Союзу" і члена прибічної ради Нар. Дому, а одночасно й б. заступника комісаря Бачинського. Свідок цей уповні потвердив закиди проти розтратної господарки комісаря Бачинського, поміщені в обох органах. Св. Липецький опирався у своїх зізнаннях виключно на актах і документах, тому все, що він зізнав, зробило відповідне враження.

**ЯК ВИГЛЯДАЛА ГОСПОДАРКА В НАР. ДОМІ.**

Так почули ми, що в 1928 р. виплачувано з каси Нар. Дому по 2.000 зол. місячно на „Рольн. Союз", який передавав їх на газетку „Голос Народа". Крім того виплачувано п. Мальцові для „Русск. Нар. Организації" значні суми на вибори. На одно і друге дав дозвіл воєвідський уряд. Разом виплачено тоді на вибори понад 23.000 золотих. На всі ті позиції свідок предложив бони і квіти, а також витяги з протоколів засідань приб. ради на ту саме обставину, що їх списав ред. Дм. Яблонський.

**15.000 ЗОЛ. — НА ВЛАСНІ ВИБОРИ.**

В 1930 р. видав Бач. 15.000 зол. з каси Нар. Дому на власні вибори. А саме: 4.500 зол. взяв для себе, 2.500 зол. взяв о. Яворський, 6.500 зол. пішло на підвищення накладу „Голосу Народу" в часі виб. акції (з 2.000 на 6.000 зол.) а 1.500 зол. дістав і свідок на виборчу акцію, бо він теж тоді кандидував.

**ХТО ПЛАТИВ ЗА УЧАСТЬ У СВЯТІ 3. МАЯ.**

З черги свідок зізнає про те, як то в 1931 р. Бачинський вислав на села якогось Скшижевського і Йосифа Курдидика, аби вони стягнули на зїзд „Русск. Агр. Орг." людей. Орґанізацією того зїзду займався дир. Слезюк Іван. Цей зїзд відбувся 2. V. 1931, а на другий день (3. V.) учасники його взяли корпоративну участь у святі 3. мая. Це вперше виступала та група у святі 3. мая. На ту ціль пішло 3.000 зол., бо крім коштів дороги для делеґатів уладжено для них також приняття (разом з військом). Бач., не скликуючи від червня 1930 р. засідань приб. ради і не маючи ніякого уповажнення тої ради, скликав 2. V. 1931 той зїзд „РАО" і побрав на це з каси Н. Дому 3.000 зол.

**ДОВГИ НАР. ДОМУ.**

Обтяження Нар. Дому було при кінці 1929 року на суму 1,092.000 зол. Що-місяця було тоді страти кругло 9.324 зол. З уваги на те в лютім 1930 пішов св. разом з д-ром Лисяком до воєвідства, де звернув увагу на ті аномалії і просив вкоротити видатки, а передовсім перевести провірку каси. Воєвідство обіцяло вислати комісію, але прив. обвинувач пос. Бачинський заявив у квітні 1930, що з уваги на те, що їх двох ходило на нього на скаргу, ніякої комісії не буде.

З черги свідок оповідає, як байрат затягав ріжні позички. Було так, що Бач. на засіданні байрату предкладав потребу такої-то позички, мотивував її і заявляючи, що її вже апробувало воєвідство, переводив її ухвалу. Одначе цілий байрат не мав права вгляду в книжки і це найсумніше, тимбільше, що Бач. не здавав ніякого звідомлення з того, як зужитковував затягнені позички.

На запит д-ра Волошина св. стверджує, що Бач. в 1930 р. видав заказ функціонарям Н. Д. показувати комунебудь чи видавати якінебудь рахунки.

**НА ЩО ЩЕ ЙШЛИ ГРОШІ НАР. ДОМУ.**

В дальшому свідок вичисляє ріжні квоти, побирані Бачинським на найріжнородніші потреби: для послів ББ Косидарського і Височанського, на приняття у Краківськім готелі, у Мусяловича й інших, на поїздки до Варшави, на поїздку до Коломиї на відслонення памятника Пілсудському і на приняття для тамошніх своїх прихильників (приняттям мав займатися урядовець маґістрату в Коломиї Корвацький).

Цікаві були теж зізнання свідка на обставину, як то п. Бачинський по смерти бл. п. д-ра Курівця збільшив своє помешкання коштом Нар. Дому. На це помешкання було багато рефлектантів, м. ін. п. Северин Білинкевич з Кураторії і п-і Сальомея Гавснерова, які давали, крім чиншу й ремонту, ще й поважнішу суму (2.000 зол.) на бурсу Нар. Дому, аби тільки те помешкання дістати. Тимчасом п. Бач. без дозволу й без відома приб. ради винаняв це помешкання іншому льокаторові, який був його сусідом, а до того відновив його коштом Нар. Дому. За це кімнату згаданого льокатора взяв для себе.

Після того св. зазначує, що маґістрат ухвалив 1.000 зол. для бурси Нар. Дому, але бурса не одержала тих 1.000 зол., що були признані для неї на закупно провіянтів.

**ПРЕЗИДІЯ ББ НЕ ДОЗВОЛИЛА ІНТЕРВЕНІЮВАТИ...**

Крім того св. каже, що п. Бач. не допильнував у Варшаві 1931 р. признання для „Рольн. Союзу" субвенції на 1932 рік, через що та установа мусіла припинити всю свою працю, звільнила аґрономів і т. д. Коли з цього приводу роблено п. Бач. і о. Яворському закиди, вони заявили, що президія ББ заборонила їм інтервеніювати в цій справі.

При кінці свідок пояснює як він в літі 1931 вніс свою резиґнацію з члена приб. ради до воєвідства, а за ним і інші члени (радн. Турчманович, радн. Величко й ін.). Мотивом тої резиґнації була господарка п. Бач. в Нар. Домі, за яку всі інші члени приб. ради не хотіли брати дальше відповідальности. Пізніше п. Турчманович відкликав свою резиґнацію, а зробив це тому, бо він є у фінансовій залежности від п. Бачинського, а дир. Слезюк закинув йому навіть прилюдно, що він (Турчм.) побрав понад 3.000 зол. титулом ріжних „ремунерацій". Ця резиґнація донині не поладнана.

На цьому перервано розправу до понеділка 29. II., год. 9. рано. На тій розправі зізнаватиме св. д-р Лисяк і св. Чучвара.

**РОЗПРАВА ПРОТИ „ДІЛА".**

Зараз після того предс. радн. Млинарський отворив розправу проти відповідального ред. „Діла" п. Олександра Костика. Предс. переходить поодинокі точки акту обвинувачення, про які вже свідок Липецький зізнавав. Із замітів, яких не було в акті обв. проти відпов. ред. „Кур. Льв." а які відносяться до „Діла", свідок Липецький потверджує, що в бурсі Нар. Дому вчили російської мови і рос. пісень, за що платила каса Нар. Дому (тепер мабуть заборонили вчити). Дальше той самий свідок потверджує, що на зїзді членів Нар. Дому, на якому були між ін. пп. Турчманович, Лещак, свідок, Курдидик, о. Монцібович, о. Каленюк і ін., критикували гостро господарку Нар. Дому і візвали п. Бач., аби він уступив, а говорено і про те, щоби його поставити перед суд.

На тому розправу перервано до 29. II.



## Японський ультімат.

ШАНГАЙ. 19. II. ПАТ. Японці передали китайцям ультімат, домагаючись припинення всякої ворожої акції та цілковитого виведення 19-ої китайської армії на віддаль 20 км. від міжнародньої концесії в Шанґаю найпізніше в суботу. Якщо китайські війська не посунуться вперед із території, що межує з Гон-ков, не відкриють вогню, здержуючись від бомбардування вкінці не будуть переслідувати неприятеля. Всяка протияпонська акція мусить скінчитися. Буде вислана спеціяльна анкетна комісія, щоби переконатися, чи китайські війська відступили. Безпека життя й майна японців мусить бути запевнена. Японці застерігають собі свободу ділання, оскільки згадані умовини не будуть приняті.

## Справа Клайпеди.

ЖЕНЕВА. 19. II. ПАТ. Переговори в справі Клайпеди не довели досі до узгіднення поглядів так, що не відомо, чи справа увійде завтра на Раду Союзу. Ситуація представляється тепер так, що комітет правників не схильний дати відповідь на поставлене питання, чи відкликання Бетхера було суперечне зі статутом Клайпеди чи ні. Правники хотіли засягнути в цій справі дорадчої опінії гаського трибуналу, зате литовська делеґація, покликуючись на постанови конвенції, не годиться на це. Сигнаторі конвенції, якими є представники великодержав, не хотять апелювати до Гаґи як сторони, а Німеччина, не будучи сиґнатаркою, не може звернутися до гаського трибуналу.

—o—

## Не ультімат, але прохання.

ТОКІО. 19. II. ПАТ. Бюро Райтера подає: Японський консуль в Шанґаю одержав приказ доручити японський ультімат ґенералові Кай, командантові 19-ої армії. Однак консуль, бачучи, що є ще надія мирного поладнання справи, не доручив цього ультімату, але просто звернувся до ґенерала, щоби стягнув китайські війська з терену, який межує з міжнародньою концесією, й тим способом недопустив до бою з японськими військами.

## Китай відкинув японський ультімат.

НАНКІН. 19. II. ПАТ. Міністр закордонних справ заявив представникові агенції Райтера, що китайський уряд рішив відкинути японський ультімат. Відповідь на ультімат буде доручена сьогодні вечором. Китайська делеґація в Женеві дістала інструкцію, щоби на надзвичайному засіданні Союзу Народів покликувалася на арт. 15. пакту Союзу.

### ПРОГОЛОШЕННЯ МАНДЖУРСЬКОЇ ДЕРЖАВИ.

ТОКІО. 19. II. ПАТ. В Мукдені проголошено незалежну манджурську державу, якої устрій має посередню форму між республикою та монархією. Найвищу владу виконує екзекутивний комітет. В склад нової держави входять провінції: Мукден, Кірин, Гей-лую-кіян та округа 6-голя. Обговорюючи повстання нової манджурської держави, представник міністерства закордонних справ заявив, що Японія визнає манджурську державу тільки тоді, коли вона матиме всякі прикмети держави незалежної.

### ПЕРЕМОГА ДЕ ВАЛЕРИ В ІРЛЯНДІЇ.

ВІДЕНЬ 19. II. ПАТ. На основі повідомлень англійської преси дотеперішні обчислення ірляндських виборів устійнили 40 мандатів на республиканську партію де Валери, 30 на урядову партію, 10 незалежних фармерів і 7 партію праці. Партія де Валери і партія праці мають достаточну більшість для сформування уряду.



## ОСТАННІ ВІСТИ

### ЛИСТ ПОС. РУДНИЦЬКОЇ ДО МАРШ. СВІТАЛЬСЬКОГО.

Пос. Мілена Рудницька вислала до маршала сойму Світальського листа, в якому пояснює, чому зрікається слідства супроти пос. Валевського. У листі каже, що в її справі проти пос. Валевського повідомлено арбітра пос. д-ра Олесницького, що на засіданні 11. II. маршал сойму з віцемаршалами сойму вибрали суперарбітром віцемарш. Цара. Тому пос. Рудницька покликається на це: Зневажена словно пос. Валевським на засіданні освітньої комісії окликом „Берлінська аґентка", я віддала справу до суду чести та вибрала на арбітра пос. Олесницького. Арбітром другої сторони вибрали пос. Пасхальського (ББ). Суперарбітра не вибрали, хоч пос. Олесницький заявив був пос. Пасхальському, що згодиться, щоби на суперарбітра вибрали когобудь із послів, щоби лише не члена Українського Клюбу або ББ., до яких то клюбів належать обі спірні сторони. Пос. Пасхальський признав спочатку це становище оправданим, а пізніше сказав пос. Олесницькому, що згодиться лише на суперарбітра з ББ. Тому пос. Олесницький 27. I. повідомив про те маршала та подав причину, через яку не прийшло до порозуміння між арбітрами. Не зважаючи на таке коректне становище пос. Олесницького іменували суперарбітром посла з того самого клюбу, що противна сторона. В уст. 95. сойм. правильника про визначування маршалом та віцемаршалами суперарбітра на випадок незгоди арбітрів щодо особи супеарбітра зайшли тепер такі зміни, що давніше віцемаршалами були представники кількох клюбів, а тепер уся президія сойму є в руках одного клюбу. З огляду на такий склад суду, небувалого в парл. практиці судів чести заявляю, що мушу зректися слідства супроти пос. Валевського в справі сатисфакції за заподіяну мені зневагу.



## Виставка західно-европейського малюнку і рисунку.

У доповненні до нашої першої новинки про виставку, що відкриється в неділю 21. II. в год. 11.30 у Національному Музею, даємо ближчі інформації про неї.

На ній побачимо праці барокових італійських та інших мистців, які перед війною придбав основник музею у Відні від відомого збирача Карла.

Виставка ця буде мати у нас дуже велике значіння. По перше нею покаже Національний Музей, які має в себе цінності з західньо-европейського старого малярства і то першорядних майстрів, по друге українське громадянство побачить ті річі у себе на місці.

Приготовлено до виставки гарно упорядкований і багато ілюстрований катальоґ, який залишиться важним документом і допоможе глядачеві зорієнтуватися у характері виставлених річей, буде це і матеріял для західньо-европейських мистецьких хронікарів.

Виставку повинні оглянути якнайширші кола українського суспільства, а для шкільної молоді це щаслива нагода обзнайомитись із сторінкою бароку всесвітньої історії мистецтва.

### ЗІ СОЙМУ.

#### Епископат проти шкільного закону.

У соймі 19. II. пос. Корнецький (НД) відчитав листи кард. Каковського та кард. Гльонда, прислані послам. У листах сказано, що епископат дістав проект закону про устрій шкільництва щойно в останній хвилині, тому не міг поставити домагань, які виринають зі становища церкви. Епископат стверджує, що проект про недержавні школи виявляє велике погіршення фактичного стану, тому епископат приневолений в тій справі звернутися до уряду. Бо проект дає міністрові освіти необмежені повновласти не лише в ділянці основування прив. шкіл, а також підтинає право й істнування дотеперішніх шкіл та узалежнює основування та ведення приватних шкіл від признання шк. влади. Епископат просить кат. послів, щоби постаралися, аби домагання епископату законодатні установи взяли під увагу.

У дискусії пос. **Пімонов** (рос.) сказав, що закон не нарушує прав національних меншин, усеж застерігається в справі обмеження мови, забезпеки вдержання шкіл та можливости їх зачинювання з причини недодержування розпорядків шк. влади.

Реф. пос. **Шишко** відповідав на закиди пос. **Рудницької**. Впевняв, що представники уряд. більшости не чують ненависти до української меншини, зате мають обовязок станути на становищі оборони держави.

Пос. **Великанович** поставив внесення відкинути весь закон, бо він суперечний з уст. 110 і 117 конституції та 8. уст. трактату про нац. меншини.

Внесення це відкинули голосами ББ.

### ПІЛСУДСЬКИЙ ІДЕ ЗА КОРДОН.

У Варшаві кружляють чутки, що Пілсудський з початком березня виїде до Румунії (Сучави). В Сучаві є румунський полк, якого шефом є Пілсудський. З Румунії поїде Пілсудський на довший побут до Єгипту.

### ПЕРЕД ВЕЛИКОЮ БИТВОЮ.

18. лютого відбулося засідання Ради Л. Н. скликане на домагання Китаю. Делеґат Китаю сказав, що Китай є на передодні битви, в якій візьмуть участь десятки тисяч людей. Одною з причин тієї битви є забаганка Японії, щоби Китай вступився з власної землі на 20 км. Дел. Японії Сато старався збити твердження д-ра Єна, передовсім те, нібито японці вживають куль дум-дум. Причиною війни з Китаєм була його гром. війна й анархія. Японії замкнули всі краіни для еміґрації, тому мусить боронити своїх прав до Манджурії. Анектувати Манджурії не хоче, колиб хотіла булаб зробила це в 1906 р. Дел. Китаю дивувався, що Японія заперечує істнування зорґанізованого кит. уряду, а тимчасом лише з ним бажає переговорювати і не хоче інтервенції Ліґи. Монголія відлучилася від Китаю ще заки повстала Ліґа. Японія заявляє, що не хоче анектувати Манджурії, а те саме говорила про Корею, яку анектувала. Все це не важне. Найважніше, що зробить Рада Л. Н., щоби не допустити до битви, що пічнеться за кілька годин.

Голова Ради признав, що її положення трагічне. Коли Рада радилаб кілька години, то її наради зійдуться з битвою біля Шанґаю. Колиб Японія здержала ультімат, далаб гарний примір і це помоглоб до нових переговорів. Усі делеґати прилучилися до Бонкурового апелю. Представник Японії сказав, що повідомить про це свій уряд. Вкінці Рада прийняла резолюцію, що згідно з домаганням Китаю скличе надзв. засідання Ліґи на 3. березня.

—o—

## НОВИНКИ

— **Українська робітня футер Юліяна Глушевського, Львів, вул. Коперника 16. II. пов. Тел. 54-46.** 792—?

— **Школа танців Т. Витвицького і Ко. Рутовського 22, II.** приймає вписи на два останні в цьому сезоні курси: а) приспішений для новиків і б) перфекційний для абсольвентів попередніх курсів. Вписи приймаються также від 18. II. до 21. II. включно в год. 5.30—7.30 веч. Телеф. 63-46. 2-2

— **Вечерниці „Цвіркуна"** відбудуться 2. березня ц. р. у салі „Ремісничої Палати", а не як передтим було оголошено 5. березня.

— **Вияснення.** У звязку з комунікатом „Діла" з дня 10. II. 1932. Ч. 30. під заголовком: „З нашого карнавалу" — підписані Президії інтересованих Товариств стверджують, що всі кімнати „Укр. Бесіди" були відступлені кооперати-

„Український Театр" на маскараду почавши від 10. години вечором, а кількох членів „Укр. Бесіди" лишилось при забаві в карти в одній кімнаті, ще й пізніше за згодою Президії кооперативи, даною господареві „Укр. Бесіди", що вони можуть це зробити, як гості „Кооперативи" без обовязку оплати вступу. — У Львові дня 18. II. 1932.— За кооперативу „Укр. Театр" **Й. Дрималик**; За Т-во „Укр. Бесіда" **Д-р Іван Копач.**

— **Із краєвої хроніки.** У Бориславі застрайкували робітники копалень „Банк 18, 19, 31, 34 і 37", бо від трьох місяців не одержують платні. — У каварні „Затише" вкрав 5000 зол. Михайлові Андрушевичеві службовик Фр. Томасік. У Томасіка найшли 4000 зол., решту він розтратив.

— **Запротестований подружий змінок.** Варшавський суддя мав чимало клопоту розглядаючи історію запротестованого подружого змінка: „Я підписаний Олександер Бялік, контрактований службовик з почти XII. сл. ст. беру на себе обовязок цим моїм солявекслем одружитися з панною Фелікією Шапковською, як одержу постійну посаду на почті та її єдину шанувати, на ніяку жінку ані дівчину не глянути, ані за ніким не бігати, ані панною, ані жінкою, ані вдовою, ані розведеною, ані сепарованою; лише її єдину шанувати і поважати. З пошаною Олександер Бялік". Польські закони не знають такого примінення змінка; Олександер Бялік, одержавши посаду, пошукав собі іншу. Одначе суддя станув понад мертвою буквою закону й порадив йому виповнити принятий у змінку обовязок. Так і сталося.

— **Четверта піраміда.** Повідомляють із Єгипту, що професор Селім Гасан відкрив біля Ґізе четверту піраміду, яка займає 5000 мет. квадр. поверхні. Це відкриття розбудило зацікавлення наукових кругів.

— **У кількох словах.** З Кімберлі (Південна Африка) повідомляють, що 31. березня ц. р. закриють там найбільшу у світі копальню діямантів. — Біля Ментони (Франція) службовик залізниці найшов на залізничому шляху опаковану коробку; два незнайомі вирвали з його рук коробку та втекли; підозрівають, що це була пекольна машина. — Помер б. король Саксонії Август Фридрих III. — У Катовицях придержала поліція Карла Новака з Ґоляшова під замітом підрібки двозолотівок. — У Катовицях горить шиб Похгаммер. — У барцельонських комуністів найшла поліція 98 пекольних машин. — У Греції недостача паперу; усі щоденники будуть появлятися у 4-сторінковому обемі. — У Палестині появилася саранча.

— **Ще лише короткий час можна закупити у всіх склепах Дельька поодинокі пари взуття і снігівці за безцін. Користайте з цеї нагоди.**

— **Новий Банк у Варшаві прийде з допомогою урядовцям.** Відкрито нову інституцію кооперативно-кредитову для урядовців під назвою Кооперативний Банк „Кредит Уженднічи" з місцем осідку Варшава, вул. Маршалковська 129. Завданням Банку буде давати позички державним урядовцям, комунальним, самоурядним та союзам, що мають характер товариства обєднаних працьовників у всьому краю. Позички дають до висоти 1500 зол. з відсотками 11 проц. у відношенні річнім. Банк опирається на краєвих та закордонних капіталах, які дають йому змогу спішити з фінансовою допомогою найширшим урядничим верствам при нормальних відсотках.

## З кіна.

**Кіно „Апольо": „ДВА СЕРЦЯ БЮТЬ У ВАЛЬСА ТАКТ".**

Тільки віденці вміють із одного вальса і двох сердець скласти соту з черги оперетку, не менше цікаву, легку та приємну як попередні. Один дотепний мотив вистачає на нитку інтриги, другий на арію, що вертається настирливо і приневолює підсвистувати її під носом. Сцени короткі, неперетягнені поза звичайну міру терпцю, актори симпатичні та веселі. Синхронізація фільми в польській мові дозволяє публиці лекше розуміти деякі дотепи добрих акторів.

**м. р.**

## Ціни набілу у Львові.

„Маслосоюз" платив кооперативам дня 19 II. 1932 р. за масло експортове та десерове пріма 3·80 зол., за літру молока 23—24 сот., літру сметани 1·20 зол., копу яєць 4·70.

# ОГОЛОШЕННЯ

## Театри.

**Великий Театр.**

Субота 20. II. в год. 4. попол. „Сон літньої ночі" (для шкільної молоді).

Субота 20. II. в год. 8. веч. „Сон літньої ночі".

Неділя 21. II. в год. 3.30 попол. „Паяци" і „Кавалерія Рустікана".

Неділя 21. II. в год. 8. веч. „Сон літньої ночі".

**Театр Ріжнородностей.**

Субота 20. II. в год. 8. веч. „Святе полумя".

Неділя 21. II. в год. 4. попол. „Рокеі".

Неділя 21. II. в год. 8. веч. „Святе полумя".

**Весела Буда** (Оссолінських 10):

Щодня, год. 8. веч. **„Люди — марш до буди!"**

## Кіна.

**АПОЛЬО:** „Два серця бють у вальса такт" (оперетка).

**КАСІНО:** „Трейдер Горн" (В. С. Ван Дайк).

**КОПЕРНИК:** „Баль в опері".

**ЛЕВ:** „Два серця бють у вальса такт" (оперетка).

**МАРУСЕНЬКА:** „Баль в опері".

**МІРАЖ:** „Дафніс і Хльое" („Еросова стріла"), „Гарольдові клопоти" (Гар. Льойд.

**ОАЗА:** „Три сестрі", „Острів затоплених сердець".

**ПАН:** „Каваренька" (Моріс Шевалє).

**ПАЛЯС:** „В сумерках великого міста".

**ПАСАЖ:** „Маціст у пеклі" та додатки.

**ПРОМІНЬ:** „Каруселя тортур".

**СОНЦЕ:** „Ніч у Максіма".

**СТИЛЕВЕ:** „Кайдани пристрастей", „Повітряні пірати".

**УТІХА:** „6 тижнів серед апашів" і додатки.

**ХИМЕРА:** „Княжна Тараканова".

## Програма радіо.

**Понеділок, 22. лютого 1932.**

**Лайпціг** (259,3) 19.30 Оперееткова музика. **Льондон** (355,9) 21.00 Легкий концерт. **Гельсінгфорс** (368,1) 19.25 Хор. **Гамбург** (372,2) 18.00 „Табу". **Букарешт** (394,2) 20.00 Американська академія. **Берлін** (418) 19.30 Вечір танків. **Рим** (441,2) 22.10 Легка музика. **Лянгенберг** (472,4) 18.20 Музика Африки. **Прага** (488,6) 20.20 Давня музика. **Мілано** (501,7) 19.10 Легка музика. **Брюсели** (509,3) 21.00 Концерт. **Відень** (517,2) 16.45 Спорт. **Рига** (525,4) 20.30 Пісні. **Мінхен** (532,9) 19.15 Легка музика. **Будапешт** (550,5) 17.30 Концерт. **Ленінград** (1000) 17.00 Сальонова музика.

**Вівторок, 23. лютого 1932.**

**Лайпціг** (259,3) 21.30 Легкий концерт. **Брно** (341,7) 21.00 Концерт. **Льондон** (355,9) 19.35 Концерт. **Гельсінгфорс** (368,1) 19.30 Концерт. **Гамбург** (372,2) 18.25 „Кола в Персії". **Букарешт** (394,2) 20.45 Пісні. **Берлін** (418) 16.30 Концерт. **Рим** (441,2) 21.00 Комедія. **Рим** (441,2) 17.30 Пісні. **Лянгенберг** (472,4) 20.00 Концерт. **Прага** (488,6) 15.30 Пісні. **Мілано** (501,7) 16.55 Танкова музика. **Брюсели** (509,3) 21.00 Концерт. **Відень** (517,2) 16.35 „Голос людей і звірів". **Рига** (525,4) 21.30 Сербська музика. **Мінхен** (532,9) 19.35 Опера. **Будапешт** (550,5) 18.30 Опера. **Ленінград** (1000) 18.00 „14 роковини червоної армії".





## ЛЬВІВСЬКЕ РАДІО.

**Неділя, 21. лютого 1932.**

**Львів** (380,7) 10.00 Служба Божа. 11.58 Час із Варшави. 12.10 Про погоду дня. 12.15 Шкільний ранок. 14.00, 14.40 Господарські гутірки. 14.20, 15.00 Грам. кружки. 15.55 Програма для молоді. 16.20 Ґр. кружок. 16.40 „Усесвіт". 17.15 „З подорожі до полудневої Африки". 17.30 „Поживточні новини". 17.45 Концерт. 19.00 Всячина. 19.25 „Громадянин і поет Карло Антонович". 19.40 Спорт. 20.15 Концерт. 22.45 Література. 22.05 Концерт. 23.30 Поліційна оповістка. 23.35 Спорт. 23.45 Танкова музика.

**Понеділок, 22. лютого 1932.**

**Львів** (380,7) 11.45 Перегляд преси. 11.58 Час із Варшави. 12.10 Грам. кружок. 13.10 Про погоду дня. 13.15, 13.40, 14.00, 14.20 Господарські гутірки. 13.55, 14.15, 14.50 Грам. кружки. 15.15 Перегляд звязку. 15.25 Для вчителів: „Школа й мистецтво". 15.45 Грошева біржа. 15.50 Ґрам. кружок. 16.00 Для дітвори. 16.20 Навчання французької мови. 16.40 „Запольська та жінки". 16.55 Грам. кружок. 17.10 „Юрій Вашингтон". 17.35 Легка музика. 18.50 Всячина. 19.25 Ґрам. кружок. 19.30 Спорт. 19.35 Грам. кружок. 19.45 Радієвий щоденник. 20.00 Музичний фейлетон. 20.15 „200 роковини Вашингтона". 22.10 Ґрам. кружок. 22.25 Поліційна оповістка. 22.30 Скрипка. 23.00 Танкова музика.

**Львівський Український Театр „Цвіркун".**

ЯВОРІВ: 20.II. **„Біда біду перебуде"** — ревія.

21. II. **„Як вертіти — то вертіти"** — ревія.

22. II. **„Не банкротуємо"** — ревія.

**Луговий попис у Львові** відбудеться в неділю 21. II. 1932 р. в салі театру Ріжнородностей у Народнім Домі у Львові, вул. Рутовського ч. 22. Програма багата. Ціни місць від 3—0.50 зол. Початок 11.30 передпол. 1397 2—2

**Подяка.** Рідня покійного Петра Жмінковського складає щиру подяку Вс. о. І. Ґорчинському, Антонові Каштанюкові, з окрема дякує Вс. о. Володимирові Чемеринському та Богданові Левицькому, п. радникові Т. Купчинському за безкорисну участь зі своїм хором і усім вірним громадянам і молоді за численну участь у похоронах.

## ОПОВІСТКИ

За оголошення редакція не відповідає

Ширші сходини членів Жіноч. Кружка ім. Ганни Барвінок у Львові відбудуться в понеділок (22. лютого) в год. 6. вечором в домівці при вул. Мохнацького 12. На порядку дня реферат п. Марії Лучаківської-Стельмахової: **„Роля газів у майбутній війні й охорона перед ними".** О численну участь просить Старшина.